

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra vizuální tvorby

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tělo jako krajina pro experiment a současná reklama

2021

Veronika Šejvlová

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNKACE

Katedra vizuální tvorby

Vizuální a literární umění

Fotografie a audiovize

Tělo jako krajina pro experiment a současná reklama

Praktická část: Kde je hranice?

Autor: Veronika Šejvlová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Michaela Vaculíková, Ph.D.

2021

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány.

V Praze dne:

Veronika Šejvlová

Poděkování

Tímto bych chtěla velmi poděkovat PhDr. Michaele Vaculíkové, Ph.D. nejen za její ochotu, čas a inspiraci při odborném vedení mé bakalářské práce, ale také za neuvěřitelnou podporu a optimismus.

Abstrakt:

ŠEJVLOVÁ Veronika: Tělo jako krajina pro experiment a současná reklama.

[Bakalářská práce] – Vysoká škola kreativní komunikace, katedra vizuální tvorby, fotografie a audiovizie. Vedoucí práce: PhDr. Michaela Vaculíková Ph.D.

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí, první část je teoretická a druhá praktická.

V teoretické části se bude autorka snažit co nejlépe popsat různé pohledy na vnímání lidského těla z pohledu filozoficko-sociálně-psychologického, kde bude vycházet z Guattariho a Deleuzeho konceptu těla bez orgánů. Rovněž bude vycházet ze sociologie Zygmunta Baumana a jeho pěti typů osobností. Dále z Michela Foucaulta a jeho těla jako mechanismu plození a v neposlední řadě bude autorka popisovat tělo z pohledu reklamy.

Druhá praktická část bude doplňujícími informacemi formou fotografického souboru.

Klíčová slova

Kalokagathia, tělo bez orgánů, Deleuze a Guattari, deterritorializace, Zygmunt Bauman, poutník, zevloun, tulák, turista, hráč, rozmnožování, orgány, žena, muž, tělo, reklama

Abstract:

ŠEJVLOVÁ Veronika: The Body as a Landscape for Experiment and contemporary advertising. [Bachelor's thesis] - University of creative communication, Department of visual creation, photography and audiovision. Leader: PhDr. Michaela Vaculíková Ph.D.

This bachelor thesis consists of two parts, the first part is theoretical and the second is practical. In the theoretical part, the author will try to describe as closely as possible different views on the perception of the human body from a philosophical-socio-psychological point of view, based on Guattari and Deleuze's concept of a body without organs. It will also be based on the sociology of Zygmunt Bauman and his five types of personalities. Furthermore it will include Michel Foucault and his body as a mechanism of reproduction, and last but not least, the author will describe the body from the point of view of commercials.

The second practical part will be additional information to the photographic file.

Keywords

Kalokagathia, body without organs, Deleuze and Guattari, deterritorialization, Zygmunt Bauman, pilgrim, evil, wanderer, tourist, player, reproduction, organs, women, man, body, advertisement

Obsah

1. Úvod	8
2. Kalokagathia	9
2.1 Úvod do konceptu lidského těla podle vzoru kalokagathia	9
2.2 Krásný a dobrý = harmonie těla a duše	9
2.3 Krásný a dobrý člověk	11
3. Tělo jako experiment v podání Deleuzeho a Guattariho	12
3.1 Typy těl bez orgánů.....	13
3.2 Stávání se.....	16
4. Tělo podle Zygmunta Baumana	17
4.1 5 typů postmoderních osobností podle konceptu Zygmunta Baumana	17
4.2 Problémy postmoderních typů osobností.....	22
5. Tělo jako mechanismus rozmnožování podle Michela Foucaulta.....	22
5.1 Rozmnožování a rozmnožovací orgány	23
5.2 Afrodizia a plození.....	24
5.3 Touha, akt a slast.....	25
6. Tělo v reklamním průmyslu	26
6.1 Sexismus v reklamě	27
6.2 Stereotypizace, objektifikace, fragmentace a sexualizace	30
6.3 Genderový stereotyp	30
7. Popis praktické části.....	32
8. Závěr	33
9. Praktická část:	34
10. Obrazová příloha	35
11. Seznam pramenů a literatury	41

1. Úvod

Pro svoji bakalářskou práci si autorka zvolila téma – Tělo jako krajina pro experiment a současná reklama. Přestože není Sociologie primárním oborem autorky, stalo se stěžejním pro tuto bakalářskou práci. Tělo můžeme vnímat několika různými způsoby – jak negativně tak pozitivně. Díky různorodým autorům a jejich pohledům na dané téma získala autorka rozsáhlé znalosti, které využila převážně v praktické části.

Bakalářská práce je rozdělená na dvě části. V první teoretické části se bude autorka zabývat objasněním fenoménu těla a jeho vnímání vybranými autory. Počáteční kapitoly se zaměřují na kalokagathiu a tělo jako experiment, dále vysvětlují pojetí osobností podle Zygmunta Baumana. Do práce je zároveň zahrnutý popis těla jako mechanismu plození podle Michaela Foucaulta. Závěrečná část směřuje ke kapitole ohledně zobrazování těla v reklamě. Je velice zajímavé jakou podobu na sebe bere tělo v každé z těchto kapitol a jak je vnímáno pokaždé jinak.

Druhou částí bakalářské práce je praktická část. Zde bude autorka popisovat informace související s fotografickým souborem, který bude zároveň součástí této práce. Všechny zmíněné kapitoly se budou reflektovat v praktické části bakalářské práce, kde autorka zobrazuje pět různých hranic, které reprezentují každou jednu kapitolu teoretické části.

2. Kalokagathia

Slovo kalokagathia je nejčastěji zmiňováno v kontextu s antickým Řeckem, ale nevyskytuje se jen v tomto období, nalezneme jej v mnoha jiných souvislostech, avšak pro svoji bakalářskou práci si zapůjčím kalokagathii jako jeden z dalších způsobů nazírání na lidské tělo. Autorčiným cílem této práce není totiž detailní rozbor kalokagathie napříč časovou osou, cílem je zakomponovat pojem jako další z mnoha možností vnímání lidského těla.¹

2.1 Úvod do konceptu lidského těla podle vzoru kalokagathia

Na začátku této kapitoly bych ráda jako první vysvětlila význam slova kalokagathia jako takového. Slovo kalokagathia je starořeckého původu a je složeno ze dvou přídavných jmen kalos, tedy krásný a agathos, tedy dobrý. Mezi těmito slovy se ještě nachází spojka kai, která v českém překladu vyjadřuje písmeno a. Když spojíme tyto tři pojmy, vznikne slovo kalos k'agathos v překladu krásný a dobrý – v doslovném překladu krása a dobro.²

Pokud však necháme překlad jen v základní formě a nerozvineme jej, vysvětluje to pouze co kalokagathia představuje ale ne čím je. Jak už bylo řečeno na začátku toto starořecké slovo má vícero způsobů jak jej vyložit. My se ovšem budeme soustředit na popis, který se zaměřuje na dokonalé tělo (krásné tělo) a dokonalou duši (dobrou duši), jejichž celek formuje harmonického člověka.³

2.2 Krásný a dobrý = harmonie těla a duše

Harmonie těla a duše vede k rozuzlení, že kalokagathia je chápána jako složenina z těchto dvou částí. Tím se myslí, že je důležitá péče jak o tělo, tak o duši, nikdy nelze pečovat jen o jednu či druhou část, protože to následně vede k disharmonii, zatímco péče o obě části vede k právě zmíněné harmonii. Právě při věnování se tělu i duši se člověk stává harmonickým. Avšak, kdyby to bylo takhle jednoduché jak autorka kapitoly popisuje, bylo by harmonických těl více než jich doopravdy je. Jedná se o to, že ne každá péče o tělo nebo duši je nutně harmonizující. Autorka má v odkazované literatuře zřejmě na mysli, že nestačí jen

¹ Šíp, Radim. *Kalokagathia: Ideál, nebo flatus vocis?* str. 13

² Šíp, Radim. *Kalokagathia: Ideál, nebo flatus vocis?* Irena Martínková str. 54

³ Šíp, Radim. *Tamtéž, Irena Martínková* str. 54

vykonávat srdci lahodící činnost, tzn. nastudovat nějakou knihu nebo si zacvičit. Při řešení významu a definice těchto pojmů není opravdu jasné, co je přesně myšleno pod slovy krásné tělo a dobrá duše a jak tyto části vycházejí z péče o krásu a dobro člověka.

Nyní přichází na řadu prozkoumat chápání člověka, na kterém toto celé stojí. Je proto velmi důležité, jak člověku jako složenině ze dvou výše zmíněných částí rozumíme. Pokud totiž vnímáme tělo jako „...neinteligentní materiální substanci a duši jako čistou a inteligentní nemateriální substanci...“⁴, vznikne zde problém, jak tyto dvě věci spojit dohromady a tím je zároveň harmonizovat. Když to vysvětlíme tímto způsobem nelze pak duši a tělo chápat jako dvě části, ale spíše jako dva samostatné celky, které nelze spojit, a tudíž se neobjevuje vzájemná harmonie. Takováto koncepce vzbuzuje otázku, která je zakořeněná v dualistickém vnímáním člověka, kde se jedná o to, že člověk je složen ze dvou odlišných podstat, a to fyzické a psychické, které jsou neslučitelné. Pokud to tak je, ztrácí se zde význam, o kterém jsme hovořili na začátku, a to by znamenalo, že harmonického těla *nelze* dosáhnout, tedy alespoň ne podle tohoto vzorce.

Pokud zde ale chceme stále hovořit o harmonii, musíme o ní hovořit jedině v rámci jednotlivých substancí – což znamená harmonizaci samotné duše a harmonizaci samotného těla. Toto tvrzení pak vede k zaměření se na výcvik těla jako schránky bez duše a k vzdělávání duše zvláště mimo tělo. Tento vzorec je patrný v našem vzdělávacím systému, kde je pro vzdělání těla určena tělesná výchova a pro vzdělávání duše ostatní předměty. Při každé z těchto dvou činností se ale při prvním zapomíná na druhé a při druhém se zapomíná na první, tudíž je zde harmonie těla a harmonie duše, ale nikoli harmonie těla a duše. Pokud se chceme věnovat harmonii člověka obecně, je mnohem jednodušší vycházet z jeho celku a nerozdělovat jej na tělo a duši, které až posléze spojíme v celek.

Proto se v následujícím textu budeme orientovat primárně podle textu autorky I. Martínkové, kde se budeme snažit ukázat pojem kalokagathie, který bude tentokrát vycházet z celku člověka.⁵

⁴ Šíp, Radim. *Tamtěž, Irena Martínková* citace str. 54

⁵ Šíp, Radim. *Tamtěž, Irena Martínková* str. 54, 55

2.3 Krásný a dobrý člověk

Zde jsou krása a dobro brány jako hlavní kvality harmonie nikoli jako podružné výrazy pro dokonalé tělo a duši. V důsledku toho na člověka nahlížíme jako na celek než jako na souhrn dvou částí, které jsou nespojitelné, čímž se způsob přístupu velmi odlišuje od původního pojmání. Cílem je krásný a dobrý člověk, proto se v následující kapitole budeme především snažit osvětlit pojem člověka jako celku, protože toto tvrzení samotné nestačí k tomu, abychom zjistili více o harmonizaci. V první řadě tedy musíme definovat pojem slov “člověk jako celek” a až poté se můžeme snažit o pochopení této definice.⁶

Starověkého řeckého ideálu kalokagathie je v současné době celkem nemožné dosáhnout, avšak můžeme se mu snažit přiblížit. Cesta k tomuto přiblížení může vést skrze již zmíněnou tělesnou výchovu, tedy snahu o zdokonalení fyzického stavu těla, ale také skrze obory, které rozvíjí myšlení a vnímání. Mezi takové řadíme historii, filozofii, přírodní vědy a další, které zušlechťují naše vnímání podstaty života a světa. Jen tehdy se dá hovořit o pojmu kalokagathia. Je totiž nutné si uvědomit, že kalokagathia je ideál harmonie mezi tělem a duší, ale zároveň také mezi celou lidskou podstatou a celkem světa.⁷ Proto autoři knihy tvrdí, že je tohoto ideálu starověkých Řeků v současných podmínkách již téměř nemožno dosáhnout. Dříve byla jejich těla srostlá s krajinou, naprosto přirozené jim přišlo být doma uprostřed hor nebo na břehu moří. Všechno se jim spojovalo do jediného velkého těla, které bylo řízeno bohy a osudem. Lidé vzdávali úctu bohům, kteří bydleli na hoře Olymp, aby si je neznepřátelili, a proto se konaly Olympijské hry.⁸

Pokud to zjednodušíme, ke kalokagathii je možné dojít odvahou zdokonalováním, ztotožňováním a nacházením vlastní podstaty – to vše je *epimeleia* (péče o duši). Zde se nám to vše propojí, jelikož péče o duši vyžaduje hodně a odvážně se tázat a odvaha se získává právě ze zmíněného sportu, tj. *technai* (péče o tělo). Kalokagathia tudíž není jen o jednotné péči o duši a tělo, ale je i jednotou člověka se světem. Například u Heideggera je klíčem k porozumění v řeči, řeč podle něj vznikla z mlčení. „Řeč sama má svůj původ v mlčení.”⁹

⁶ Šíp, Radim. *Tamtéž*, Irena Martínková str. 54, 55

⁷ Šíp, Radim. *Tamtéž*, Anna Hogenová str. 66

⁸ Šíp, Radim. *Tamtéž*, Anna Hogenová str. 64

⁹ Šíp, Radim. *Tamtéž*, Anna Hogenová citace str. 68 (Heidegger, 1980, s. 218)

Mlčení je silnější než jakákoliv lidská mocnost, v mlčení skal, luk a pastvin je skryta otázka, která je mocnější nežli všechny lidské síly. Jsme tedy se světem propojeni právě prostřednictvím řeči, proto je nutností pečovat o tělo a duši, nasloucháním toho, co nebylo vysloveno a porozumět nevyslovenému.¹⁰

3. Tělo jako experiment v podání Deleuzeho a Guattariho

Tato kapitola bude odkazovat na tělo bez orgánů popisované v knize francouzského filozofa Gilles Deleuzeho (1925-1995)¹¹ a psychoanalytika Pierra-Félix Guattariho (1930-1992) s názvem *Tisíc plošin* (*A Thousand Plateaus*).¹²

Deleuze a Guattari rozlišují stav těla na dvě skupiny, první, kdy je tělo bráno jako organismus a druhé jako tělo bez orgánů. Tělo jako organismus je všem známo, jako plně fungující, hierarchizované, skládající se z mnoha soustav a vztahů, které mají od přírody dané tělo, které známe z popisů v učebnicích biologie. Jedná se o teritoriální tělo, to znamená že je prostorově a vztahově definováno.¹³

Ovšem pro Deleuzeho a Guattariho tělo funguje teprve až v momentě, kdy zažívá nějakou intenzitu, například velmi intenzivní bolest. V tomto lze nalézt charakter toho, co autoři nazývají deteritorializací. Deteritorializace zde představuje vytržení z našeho bezpečného „běžného“ těla. „*Tělo bez orgánů je utvořeno tak, že může být obsazeno či zaplněno pouze intenzitami.*“¹⁴ Jinými slovy k deteritorializaci dochází, když se ocitneme v nějaké krajní situaci, konfrontaci nebo překročíme změny stavu např. intenzivní bolest, pocit nebo myšlenka mohou způsobit změnu v tom, jak vnímáme vlastní tělo a přinést mu nové vztahy. Odpoutáme se a navrátíme se zpět ve změněné formě. Pokud zde zmiňujeme deteritorializaci, je nutné podotknout, že může dojít také k reteritorializaci, kdy se celý proces

¹⁰ Šíp, Radim. *Tamtéž*, Anna Hogenová str. 68

¹¹ Wolin, Richard. "Gilles Deleuze". Encyclopedia Britannica, 14 Jan. 2021 [zdroj]

<https://www.britannica.com/biography/Gilles-Deleuze>. Accessed 17 April 2021.

¹² Wolin, Richard. "Pierre-Félix Guattari". Encyclopedia Britannica, 25 Aug. 2020 [zdroj]

<https://www.britannica.com/biography/Pierre-Felix-Guattari>. Accessed 17 April 2021.

¹³ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizu, VŠKK Praha 2019-4-12.

¹⁴ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tisíc plošin*. Herrmann & synové, Praha 2019 citace str. 175

neustále opakuje.¹⁵ Je spousta cest jakými dosáhnout těla bez orgánů. Jsou lepší i horší cesty, důležité je si uvědomit, že každému tělu bez orgánů vyhovuje daný postup.¹⁶

Pojem tělo bez orgánů si Deleuze a Guattari zapůjčili od francouzského spisovatele, básníka a dramatika Antoina Artauda (1896-1948) jehož pokusem bylo nahradit tehdejší „buržoazní“ klasické divadlo svým „divadlem krutosti“, kdy jeho cílem bylo osvobodit lidské podvědomí a odhalit člověka před sebe samým.¹⁷ Roku 1947 Artaud vyhlásil válku orgánům svou rozhlasovou hrou „*Skoncovat s božím soudem*“ (*To have done with the judgement of God*), kde prohlásil „*Strčte mě třeba do svěrací kazajky, ale nic není neužitečnějšího než orgán.*“¹⁸ Pro Deleuzeho a Guattariho byl však důvodem pro zapůjčení jeho pojmu jiný citát: „*Učiniš-li ho tělem bez orgánů, pak ho zbavíš všech jeho automatických reakcí a navrátíš mu jeho svobodu.*“¹⁹

K porozumění metafory těla bez orgánů a strojového uspořádání nám pomáhá obecné biologické vzdělání i jazyk např. v českém jazyce pro popis těla používáme termín ústrojí např. dýchací, vylučovací, pohlavní atd.²⁰ Nicméně jak už bylo zmíněno, není jen jeden typ těla bez orgánů.

3.1 Typy těl bez orgánů

Následující text navazuje na předešlou kapitolu. Jak již bylo výše zmíněno, existuje hned několik typů těl bez orgánů a hlavním úkolem této části bude je vysvětlit co nejpřesněji podle Deleuzeho a Guattariho, které je popisují ve své knize *Tisíc plošin*.

¹⁵ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovize, VŠKK Praha 2019-4-12.

¹⁶ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 177

¹⁷ Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Antonin Artaud". Encyclopedia Britannica, 28 Feb. 2021 [zdroj] <https://www.britannica.com/biography/Antonin-Artaud>. Accessed 17 April 2021.

¹⁸ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 citace str. 172

¹⁹ Citace z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovize, VŠKK Praha 2019-4-12.

²⁰ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovize, VŠKK Praha 2019-4-12.

Je nutné podotknout, že těla bez orgánů nemůžete dosáhnout anebo k němu dospět, protože o dosažení samotného těla bez orgánů se člověk nikdy nepřestane snažit – je to jakási hranice.²¹

Hypochondrické tělo je podle autorů popisováno jako zdemolované, má v sobě všechny orgány zničené²² „Paní X tvrdí, že už nemá ani mozek, ani nervy, ani hrudník, ani žaludek, nezbyvá jí než kůže a kosti dezorganizovaného těla – to jsou její vlastní slova.“²³

Paranoické tělo je definováno tak, že v tomto těle jsou orgány neustále napadány vnějšími vlivy, ale zároveň znovu obnovovány vnějšími energiemi²⁴ „Dlouho žil bez žaludku, beze střev, skoro bez plic, s roztrženým jícnem, bez močového měchýře, s rozdrčenými žebry, někdy při jídle spolkl kus vlastního hrtanu a tak dále... Ale Božím zázrakem se pokaždé obnovilo to, co bylo zničeno...“²⁵

Schizofrenické tělo, je takové, které vstupuje do boje uvnitř sebe samotného. Tento boj, který vede proti vlastním orgánům má za následek *katatonii*.²⁶

Nadrogené tělo, jinak nazývané schizo-experimentální, autoři v knize přirovnávají k fetákovi. Má specifické intenzity, které jsou vytvářeny z naprostého Chladu = 0.²⁷ „Fetáci pořád něco brblají o Chladu, jak tomu říkají, ohrují si límce černých kabátů pevně se drží a za chřadnutí šíje...čistý fetácký kec. Feták nechce, aby mu bylo teplo, chce být Chladný –

²¹ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 171

²² Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 172

²³ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 citace str. 172

²⁴ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 172

²⁵ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 citace str. 172

²⁶ Jedná se o abnormální pohyb, vyskytující se při některých duševních chorobách nebo stavech. Například právě u schizofrenie může jít o stereotypní pohyb nebo naopak ztuhnutí, často v bizarní poloze, která trvá velmi dlouho. [zdroj]

Vokurka, Martin a Jan HUGO, et al. *Velký lékařský slovník*. 6. vydání. Praha: Maxdorf, 2006. ISBN 80-7345-105-0.

²⁷ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 172

Chladnější – STUDENÝ. Chlad chce stejně jako Svou drogu – NE VENKU, kde mu vůbec nedělá dobře, ale UVNITŘ, takže pak může posedávat se zatuhlou páteří jako zamrzlý hydraulický píst... jeho metabolismus se blíží absolutní NULE.“²⁸

V žádném případě však Deleuze a Guattari nepodporují braní drog, naopak tato těla popisují jako “prázdná”, která se dostala na rovinu smrtelné deterritorializace, protože i při experimentování je důležité mít určitou míru obezřetnosti.²⁹

Masochistické tělo, je špatně chápáno ve smyslu bolesti, ne vždy se jedná o přehlídku strnulých, vysátých těl, tělo bez orgánů je i plné radosti a extáze.

Není se však proč divit, že autoři barvitě líčí ve své knize masochistické tělo, já si pro svůj popis propůjčím jen malou část z jejich textu:³⁰ „...sadista nebo děvka ho sešili, sešili mu oči, konečník, močovou trubici, prsa, nos, nechá se spoutat, aby vyřadilo orgány z činnosti...”³¹

Avšak mít všeho dost, je tento pocit opravdu tak špatný? Mít dost toho, že slyšíme ušima, nebo že chodíme po nohách a jíme ústy? Snaží se vše vypnout z provozu, aby zůstalo právě zmíněné tělo bez orgánů. Jde o cestu rozložení vlastního já.³²

Jak bylo uvedeno na začátku této kapitoly, tělo podle Deleuzeho a Guattariho funguje teprve, když zažívá nějakou intenzitu, v tomto případě masochistické tělo není osídleno ničím jiným než intenzitami bolesti, tedy tzv. “bolestivými vlnami”. Na masochistickém tělu se dá pojem tělo bez orgánů popsat asi nejlépe. Jde tu totiž od začátku o něco víc než jen bolest. Bolest je důležitá proto, aby bylo tělo naplněno zmíněnými intenzitami, avšak u masochisty jde už o něco více, jde o stávání se zvířetem.³³

²⁸ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 citace str. 176

²⁹ Charvát, Martin. *Foucault a Deleuze: o těle, experimentu a etice*. Togga a Metropolitní univerzita Praha 2018 str. 172

³⁰ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tisíc plošin*, 2019 str. 172

³¹ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 citace str. 172

³² Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 175

³³ Deleuze, Gilles – Guattari, Félix. *Tamtéž*, 2019 str. 178 a 179

3.2 Stávání se...

Pojem “stávání se”, “stávání se zvířetem” je velice rozsáhlé téma, které Deleuze a Guattari popisují v jedné z mnoha kapitol své knihy *Tisíc plošin*, v této kapitole tento pojem bude vysvětlen stručně v návaznosti na předchozí kapitolu.

Pokud experimentujeme např. s drogami nebo alkoholem, mohou tyto pokusy vést ke smrti, ovšem skrze animální stávání se je možné dosáhnout odlišné roviny existence, překonáváme limity našeho těla a organismu – stáváme se pořád někým jiným.³⁴

Jde tu o již zmíněnou deteritorializaci, kdy se člověk stává zvířetem anebo naopak je zvířeti nuceno stávání se člověkem. Deteritorializací je zde ve významu úniku z nějakého pevně ohraničeného uspořádání.³⁵ Jako příklad ve své knize Charvát uvádí „Kafkovu *Proměnu*, kde se Řehoř Samsa budí jako brouk: stávání se děje za účelem úniku skrze proměnu lidského těla v tělo zvířecí: Stávání-se-zvířetem je nehybná cesta, cesta na místě, kterou lze prožít a uchopit jen v intenzitě.“³⁶

Když se mluví o stávání se zvířetem je důležité si uvědomit, že nejde o konkrétního živočicha, protože není vymezeno specifickými a druhovými znaky, jasně nám tím dává Deleuze a Guattari najevo, že zásadně nepřijímají klasickou koncepci evoluce.³⁷

Na závěr je důležité zmínit ještě to, že u stávání se zvířetem nelze hledat žádný logický vztah, protože neexistuje. Jedná se o *rhizom*³⁸, který se neustále přeskupuje, vždy je v kontaktu s vnějškem, jedná se o experiment, jehož cílem je se vymanit z externích forem vymezení, které nám určují to, čím jsme. Příklad: Představme si zvíře a cvičitele. Stejně jako u zvířete se masochista těší na další návštěvu svého cvičitele/pána, na jeho pokyny se ho snaží vycvičit, něco v něm potlačit, něco zase zdokonalit, snaží se ho přepsat.³⁹

³⁴ Charvát, Martin. *Foucault a Deleuze: o těle, experimentu a etice*. 2018 str. 166

³⁵ Charvát, Martin. *Tamtéž*, 2018 str. 167

³⁶ Charvát, Martin. *Tamtéž*, 2018 citace str. 167

³⁷ Charvát, Martin. *Tamtéž*, 2018 str. 168

³⁸ Rhizom – libovolný bod může být přerušen či roztržen na jakémkoli místě, bude se však rozvíjet dál po některé ze svých linií. [zdroj] Charvát, Martin. *Tamtéž*, 2018 str. 146

³⁹ Charvát, Martin. *Tamtéž*, 2018 str. 170

4. Tělo podle Zygmunta Baumana

Zygmunt Bauman ve své knize *Úvahy o postmoderní době* popisuje 5 vzorců postmoderní osobnosti, které se objevovaly již dříve avšak postmoderna jim přidává 2 okolnosti.

1. Tyto vzorce se staly v každodenním životě “normou”, ale v minulosti byly jen marginální.
2. Nyní jsou součástí našich životů, zatímco dříve byly předmětem volby – dnes si jedinec nevybírá. Postmoderna je jistou etapou ve vývoji jedince i společenských vztahů.⁴⁰

4.1 5 typů postmoderních osobností podle konceptu Zygmunta Baumana

1. Poutník

Postava poutníka slouží jako jeden ze vzorců strategie moderního člověka, jehož hlavním znakem bylo mít cíl. Život brali jako pout', u které byl cíl předem stanoven. Podle stoupenců *Kalvínova*⁴¹ učení vše co je čekalo předem stanovil Bůh, a že nic ani nikdo toto předurčení nemohl změnit – poutnictví není volba ale osud. Kalvínův Bůh nepožadoval od těch, kteří mu byli věrní, jednotlivé dobré skutky, ale život vyplněný prací.⁴² Typický poutník byl z protestanské kultury/morálky, je známý jako nejpracovitější, jelikož jim křesťanství 16. století říká “spasen bude ten, kdo je pracovitý a bohatý”.

Z pohledu dnešní doby je poutník typ člověka, který žije budoucností a budoucnost je pro něj cíl, za kterým jde. Jinak také nazývaný sucharem, nevyhledává žádnou zábavu ani životní prožitky, protože ho to zdržuje. Poutník je velice ctižádostivý, všechn svůj potenciál soustředí na dosažení jeho cíle, chce velký dům, velkou firmu apod.⁴³ Pro poutníka je čas

⁴⁰ Bauman, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha 2006 str. 25

⁴¹ **kalvinismus** – jeden z nejvýzn. směrů v protestantismu, představující radikální formu reformace v druhé generaci jejího evrop. rozšíření. Svě jméno má po *Jeanu Calvinovi* (*Kalvínovi*)
[zdroj]

<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kalvinismus>

⁴² Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 29, 30 a 31

⁴³ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizu, VŠKK Praha 2020-11-18

věnovaný radovánkám a rozkoším časem prázdným a vyplňováním ho něčím co nesouvisí s cílem je činem nemravným a nezdůvodnitelným.⁴⁴

2. Zevloun

Pojem zevloun byl zapůjčen od autora Charlese Baudelaira, který psal ve své knize *Květy zla* o malíři Constantinu Guyeovi malujícího pouliční scénky – označil ho za malíře moderního života. Lidé namalovaní na plátně nemají ani minulost ani budoucnost. To, co je viditelné na povrchu, aby zevloun spatřil neukazuje a naopak skrývá to, co je důležité.

Pro zevlouna je totiž jeho nevědomost prokletím, ale zároveň šancí, protože to co vidí, je neověřitelné, tudíž může povolit uzdu své fantazii. Jedinou mezí v jeho svobodě je horizont vlastní představivosti – pro zevlouna je člověk člověku jen promítacím plánem, nic víc.

Jako příklad prototypu výběhu moderního města jsou v knize uvedeny pařížské arkády, které jsou plné elegantních obchodních domů s lákajícími výlohami. Přesně zde byly perfektní podmínky ke vzniku vzorce chování, které se měly stát charakteristické pro moderní život ve městě. Právě zde zevloun začínal chápat svět jako divadlo plné herců a sebe jako režiséra.⁴⁵ Kulturní vzorec zevlouna byl vytvořen z anonymity – tolik cizích lidí, kteří se den co den potkávají, ale nemají chuť ani naději vzájemnou cizost změnit. Dříve byl tento vzorec zevlouna vzorcem elity – čas se procházet a užívat zábavu si nemohl dovolit každý.

Pro dnešní dobu to tak již není, zábava, které se věnovali jen vyvolení, je nyní dostupná pro všechny, kdo mají hotovost a času nazbyt. Obrovské rozšíření obchodů má totiž za následek růst estetických tužeb, ty se od skutečných liší tím, že jsou neukojitelné.⁴⁶ Zevloun dnešní doby miluje nadměrné nakupování různých věcí nebo předmětů za účelem vlastního zvyšování osobního štěstí, miluje obchody, potrpí si na jejich velikost, čím větší tím lépe, vyžívá se v “očumování” výloh, slevových akcích apod. = je to herec ve velkém divadle plném zboží. Jeho druhá strana života není nic jiného než polehávání na pohovce a koukání se na televizi. Jinými slovy to, co není schopný zažít sám, jelikož se vyhýbá jakémukoli širšímu kontaktu s veřejností a nenavazuje žádné sociální vztahy, zažívá pomocí pořadů a filmů v televizi = jeho dům, jeho hrad, tam se cítí jako suverén.

⁴⁴ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 30

⁴⁵ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 41 a 42

⁴⁶ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 42 a 43

Veškerou svou lidskost a působení zavírá doma a v nejbližším kruhu své rodiny, krásně se na tomto příkladu dá ukázat negativní vliv dnešní doby, kdy problémem je, že pokud takovýto člověk nemá žádný širší sociální rozhled, je velmi jednoduché s ním manipulovat. Z čehož vyvstává další problém, a to vytváření xenofobů/rasistů, ten, kdo až moc často používá “MY JSME TADY DOMA” vede akorát k vytváření xenofobní nenávisti.⁴⁷

3. Tulák

Původně byl na začátku moderní doby tulák vnímán jako velký nepřítel. Bylo to pochopitelné, protože dřívější lidé se kvůli zákonům té doby báli lidí, kteří neměli trvalé bydliště. Problémem u tuláka bylo, že u něj nebylo možné ho vystopovat, unikal před kontrolami a tím pádem nemusel respektovat zákony, které v dané oblasti, kde se nacházel, platily.⁴⁸

Tulák sdílí podobný znak se zevlounem, a to ten, že se oba dostávají z okraje společnosti do hlavního dění postmoderního života. Tulák ale nemá podobné některé znaky jen se zevlounem, ale také s poutníkem. Pro oba je změna a pohyb životem, s tím rozdílem, že tento společný znak je zároveň i odlišným, protože pro poutníka je důležitý již daný cíl, avšak pro tuláka je cesta důležitější než cíl. Starat se o cíl je totiž pro tuláka jen ztráta času, protože mapy, podle nichž cestujeme, se mění každým dnem. Tolikrát se ještě změní, než tulák dosáhne konce své cesty. Bauman přirovnává život tuláka k životu na “zastávce”, a to z toho důvodu, že pro tuláka je každá životní situace jako útulek, ve kterém se nehodlá dlouho zdržet.

U tuláka není nikdy jasné, kde a na jak dlouho setrvá, tím pádem ani kdy odejde. Ovšem pokaždé chce z této zastávky získat co nejvíce – pohání ho touha a pokušení, které chce naplnit. Tulák nehledá zalíbení ani lásku, žije jen daným dnem a nestará se o to, co bude zítra.⁴⁹ „Zatímco naši předkové byli „poutníky životem”, dnes jsme všichni (alespoň trochu) tuláky.“⁵⁰

⁴⁷ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizí, VŠKK Praha 2020-11-18

⁴⁸ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 42 a 43

⁴⁹ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 47 a 49

⁵⁰ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 citace str. 47

4. Turista

Na první pohled se může zdát, že turista a tulák jsou si velmi podobní, jelikož oba cestují, ale je mezi nimi zásadní rozdíl. Zatím co turista cestuje, protože může a má peníze, tulák cestuje, protože musí. Cestování jako takové je známo od dob, co jsou lidé na světě. Dříve lidé cestovali z mnoha důvodů, ať už kvůli sebevzdělávání, zdokonalování svých řemesel, chudobě a ztrátě domova nebo putováním za posvátnými místy. Všichni cestovali, avšak nikdo z těchto lidí nebyl brán jako turista. Pojem turista je postavou moderní doby, který vyhledává stále nové zážitky. Tyto zážitky jsou pro něj jako pro lovce jeho kořist – za každou cenu je chce získat.⁵¹

Turista má ve zvyku všude kam přijde ukazovat na obdiv své peníze a chlubit se tím, že je cizinec. Nad všemi ve svém okolí se díky nim povyšuje, očekává, že díky jeho penězům se o něj všichni budou starat a bavit ho = tím, že platí, požaduje. Na tomto se dá krásně ukázat další rozdíl mezi turistou a tulákem, zatímco tulák má k lidem, které na své cestě potká, respekt, turista očekává, že se mu budou klanit. Turista má své cesty, po kterých jde, předem připravené, je z nich odstraněno nebezpečí a autentičnost, naopak je na nich připravena spousta “atrakcí”, zajímavých zážitků a exotiky. Je to cesta, na které jsou drezúrovani domorodci, předstírající údiv z turistovi návštěvy stále dokola. Dean McCanell autor, který napsal *Tourist Papers* popisuje, že si „...Masajové mohou vydělat na živobytí jen tím, že donekonečna budou hrát Masaje...“⁵²

Zygmunt popisuje turismus jako druhé největší zlo 20. století hned po světových válkách. Problém zde je, že turismus deformuje mezilidské vztahy. Jak už bylo zmíněno, turistu nezajímá daná země, jde mu jen o zážitky, a naopak domorodce nezajímá turista, jen jeho zmíněné peníze, tudíž ze setkání dvou lidí/národů mizí autentický zážitek.

Je důležité podotknout, že u setkávání dvou lidí záleží na tom, co jeden druhému říkají a nezáleží, jestli jsou informace pravdivé, důležité je, že při setkávání dvou vzniká něco třetího, což u turismu nepřipadá v úvahu. Turismus absolutně ztratil smysl, které má

⁵¹ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 49 a 50

⁵² Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 citace str. 52

cestování představovat. Z návštěv cizích kultur bychom se měli vracet jako jiný člověk, jde totiž o prahovou zkušenost, která nám je díky turismu odepřena.⁵³

5. Hráč

Ve hře je vše v rukách hráče, vše se mění podle toho, jak hráč chce. Hra je jako hlína, co se v hráčových rukách mění v keramická díla. Samozřejmě jsou ale i věci, které hráč ovlivňovat ve hře nemůže a tím jsou štěstí a náhoda. Hráč nemůže ovlivnit, jestli dostane požadovanou kartu nebo hodí kostkami požadované číslo pro jeho výhru. V hráčově kompetenci není, jakou dostane kartu, ale jak s ní hru rozehraje, hráč není schopen změnit výši získané karty, ale je na něm, jak s ní naloží, aby měl co největší šanci vyhrát – vše je pro výhru.

Dalším znakem hry je, že neobsahuje žádnou jistotu. Až do samého konce nedokáže hráč předpovídat, jak hra bude probíhat či jak skončí. Důležitým pro hru je její riziko. Bauman dokonce ve své knize uvádí jako příklad, že svět je hra a my jsme hráči. Je také důležité zmínit, že hra není vedena zákony, nýbrž pravidly. Hráč vždy bude využívat co nejlépe své schopnosti a čtení v soupeřových tazích, avšak musí se to shodovat s pravidly hry, kterou hraje. Posledním a nejdůležitějším “pravidlem” hry je, že po skončení jakékoli hry končí i vše okolo – hráč nesmí vnášet nenávist a předsudky do další hry, nedejbož do soukromé života.⁵⁴

Pokud se budeme snažit aplikovat tento vzorec hráče na člověka, tak jeho život není nic jiného než sled náhod. Nemá pevně daný scénář, a proto se mu vyplatí riskovat. Žije v přesvědčení, že žádná prohra není tak velká, aby to nezkusil znovu. Znovu a znovu začíná hrát, neúspěch ho neskličuje, jelikož celý jeho svět má povahu hry.⁵⁵

⁵³ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizie, VŠKK Praha 2020-11-18

⁵⁴ Bauman, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 2006 str. 53, 54, a 55

⁵⁵ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizie, VŠKK Praha 2020-11-18

4.2 Problémy postmoderních typů osobností

Na začátek je důležité podotknout, že výše popsané postmoderní typy osobností nejsou postmoderním objevem. Všechny tyto vzorce byly známy již dříve, co se týče postmoderny, ta si je převzala a uzpůsobila ve dvou bodech.

1. Vyhranění se z okrajových situací, ve kterých dřívější lidé žili nebo byli proti jejich vůli drženi. Před postmodernou mezi takové lidi patřili například lidé žijící na okraji společnosti viz. vzorec tuláka – tyto vzorce byly uplatňovány na lidi, kteří nebyli “normální”, kdežto v době postmoderní se tyto vzorce uplatňují ať už v menší či větší míře na lidi “normální”. Když to shrneme, tak v době před postmodernou, ten, kdo byl označen jakýmkoli z výše popsaných osobnostních vzorců, byl společností odsuzován. Naopak v době postmoderní tyto vzorce nevyvolávaly ani nenávisť ani strach k lidem, kteří byli tímto vzorem označeni.

2. Tím, jak se všechny zmíněné vzorce zobrazují v životech lidí – těchto pět výše zmíněných vzorců spolu navzájem soužilo, ale co se týče vztahu, se navzájem vylučovaly = dříve to bylo otázkou volby. V postmoderní době nebylo potřeba volit mezi vzorci, protože každý má v sobě část z každé popsané osobnosti.⁵⁶ Tyto vzorce „...charakterizují nikoli odlišné lidské typy, ale aspekty životního způsobu...“⁵⁷

Největším problémem našich životů je – **všichni jsme všechno a nikdo nejsme nic**. Celý život jsme nuceni se rozlišovat, ať už v rodině, v práci, kdekoli. Musíme dbát na komunikaci mezi rozdílnými osobnostmi = abychom věděli, s kým máme jak mluvit, avšak ne pokaždé se to povede. Jde zde o tzv. permanentní pokoru.⁵⁸

5. Tělo jako mechanismus rozmnožování podle Michela Foucaulta

Tato kapitola se bude snažit co nejlépe popsat tělo jako mechanismus, díky kterému dochází k stále se opakujícímu plození, a tudíž záchraně lidské rasy.

⁵⁶ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 str. 55

⁵⁷ Bauman, Zygmunt. *Tamtéž*, 2006 citace str. 57

⁵⁸ Poznámka z předmětu Filosofie a etiky Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizu, VŠKK Praha 2020-11-18

Pokud mluvíme o plození potomků, je důležité do toho zahrnout i péči o sebe a své zdraví. Velkou roli v péči o sebe hraje správná životospráva a pohyb. Každý by měl mít základní znalosti, jak se o své zdraví starat a co dělat, abychom nejvíce zabránili onemocnění.⁵⁹ Způsob, jakým bychom se měli stravovat, je úzce spojen s ročními obdobími – v zimě vyhledáváme jiné potraviny než v létě, apod.

Tím má Foucault na mysli, že každou roční dobu je pro tělo vhodné něco jiného – kvůli imunitě, váze atd. Jak už bylo výše uvedeno, obezřetnost ve vnímání vlastního těla je velkou podstatou zdraví. Avšak tomu nenasvědčuje pouze správná životospráva a pohyb, ale i kde a v jakých podmínkách dotyčný člověk žije. Příroda ovšem nebyla schopna lidské tělo stvořit jako nesmrtelné, tudíž naprogramovala do těla potřebu rozmnožovat se, aby tím “nahradila” nesmrtelnost a lidská rasa se mohla stále obnovovat.⁶⁰

5.1 Rozmnožování a rozmnožovací orgány

U rozmnožování je podstatné si uvědomit, že způsoby páření jsou u všech druhů různé. Nejen mezi různými druhy zvířat, ale i mezi zvířecím a lidským druhem. To samé platí i u rozmnožovacích orgánů. Liší se mnoha způsoby, první rozdílnost u nich ovlivňuje jejich tvar, pak velikost a hlavním rozdílem je jejich umístění v těle každého jedince. To samozřejmě nejvíce ovlivňuje, jestli se jedná o rozmnožovací orgán mužský či ženský. Jejich přesné popisy nalezneme v odborných knihách biologie, ale v otázce, jak se chovat při sexuálním aktu, žádný popis v těchto knihách nenalezneme. Jedná se o neprobádanou sféru plnou různých možností.⁶¹

Jako další rozdílnost sem spadá čas, u každého jednotlivce trvá příprava na akt a posléze i akt samotný jinak dlouho. A posledním rozdílem je období stanovené k páření, u zvířat se tomu říká například říje atd.⁶²

⁵⁹ Foucault, Michel. *Dějiny sexuality III: Péče o sebe*. Herrmann & synové, Praha 2003 str. 136 a 137

⁶⁰ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 139, 141 a 142

⁶¹ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 58

⁶² Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 58

5.2 Afrodisia a plození

Foucault ve své knize *Užívání slasti* zmiňuje pojem Afrodisia, tento pojem popisuje definicí propůjčenou od Hésychiose „...Afrodisia jsou “skutky” Afrodity...“⁶³ Je velice důležité určit věkovou hranici, kdy už je pro obě pohlaví možné započít snahu o početí potomka a vybrat vhodné roční období, které je příhodné pro pohlavní styk.⁶⁴

Součástí afrodisií jsou pohyby a doteky, které v sobě mají podoby slasti – akolasia. Akolasia jsou slasti tělesné, je ale podstatné u těchto tělesných slasti vymezit takové, které pociťujeme díky očím, ústům a čichem. Tím má Foucault namysli, že nás mohou okouzlit např. sladká slova či melodie písní, které nám také způsobují určitý druh rozkoše. Tudíž výraz akolasia, se může použít jen tehdy, kdy dochází k dotýkání se tělesných částí, ať už formou hlazení nebo líbání. Afrodisia jsou brána jako akt, ve kterém figurují dva a každý z nich má v tomto aktu svoji vlastní roli – jeden vede a druhý se mu podřizuje.⁶⁵

Způsob, jakým si můžeme užívat slast tedy můžeme rozdělit do tří forem:

1. Oblíbené jídlo, pití, které se nám dotýká při jejich konzumování chuťových buněk.
2. Pohlavní styk, kam patří již zmiňované doteky na různých částech těla.
3. Tzv. vznešené slasti, do kterých spadají doteky uskutečňující se při tělesné výchově.⁶⁶

Jaká je tedy ta správná věková hranice, kdy bychom podle Foucaulta měli začít s užíváním si a plozením potomstva? V tomto případě je věk velice podstatný, protože pokud je člověk příliš mladý, předčasný sex narušuje pubertu a ovlivňuje růst. Naopak pokud je člověk příliš starý, sex tělo velmi vyčerpává a může dojít v krajních případech i ke smrti. Ale nikde není přesně stanoveno, jaký věk je pro započítí sexuálního života ten správný.⁶⁷ Jediné, co můžeme s určitou jistotou říct je, že u kluků se sperma začíná vytvářet okolo čtrnáctého roku. U žen je důležité, aby jejich menstruační cyklus nabyl pravidelnosti. Z toho důvodu se nedoporučuje pro ženu počít potomka před osmnáctým rokem života.⁶⁸ Může se totiž stát, že

⁶³ Foucault, Michel. *Dějiny sexuality II: Užívání slasti*. Herrmann & synové, Praha 2003 citace str. 53

⁶⁴ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 53 a 54

⁶⁵ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 65 a 67

⁶⁶ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 55 a 56

⁶⁷ Foucault, Michel. *Dějiny sexuality III: Péče o sebe*. str. 151 a 152

⁶⁸ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 171 a 172

pokud žena není připravena, její tělo nepřijme semeno muže správně nebo vůbec, a tudíž se plod neuchytí. Nejlepší čas pro početí u žen je po menstruaci, jelikož je žena očištěna a děloha správně připravena přijmout semeno – je důležité plodit zdravé potomstvo.⁶⁹

Sexuální akt je totiž spojen nejen s pohlavními orgány a touhou duše, která proniká do celého těla, ale i mozkiem. Při vyvrcholení totiž nedochází jen k uvolnění spermatu, ale i pneumatu – vzniká v mozku. Sperma je považováno za nejmocnější nástroj přírody – nadřazenost muže nad ženou. Proto se kladl veliký důraz na přípravu před tím, než se šlo “na věc”.⁷⁰

Je tedy podstatné dbát na to, v jakém rozpoložení se člověk nachází, než dojde na akt. Protože veškerá psychika se přes sperma přenáší na embryo, člověk musí dbát o svou náladu, aby bylo dítě v pořádku. Tělo by mělo být zdravé a duše v naprosté pohodě, jelikož při vyvrcholení tělo opouští hněv i neklid a pokud je člověk nemocen, jeho sperma je “zkažené”.⁷¹ Dokonce ani alkohol by před pokusem o početí neměl být obsažen v těle – do plodu se vštěpují znaky jejich rodičů.⁷²

Afrodizia jsou velice příjemná a podstatná, ale mohou být také velice nebezpečná, protože mohou u slabších jedinců vyvolat různé nemoci – u mužů např. epilepsii, neustálou chuť souložit (erekce trvá i po vyvrcholení), u žen např. hysterie.⁷³

5.3 Touha, akt a slast

Platón ve svém díle *Filébos* tvrdí, že touha existuje pouze v duši, tím pádem jediná duše dokáže vyvolat vzpomínky na věci, po kterých touží tělo – tím vyvolává epithymia (touha duše). Když toto celé, co jsme zde popsali, tak sexuální akt je složen ze tří věcí – Touha, akt, slast. Jedná se o celek, který se uzavírá a tvoří kruh, kde se všechny tyhle tři věci stále opakují. Tento koloběh bychom mohli označit jako zásadní postavu při nauce o zkušenostech afrodisií.⁷⁴

⁶⁹ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 168 a 169

⁷⁰ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 147 a 150

⁷¹ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 157 a 158

⁷² Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 166 a 167

⁷³ Foucault, Michel. *Tamtéž*, 2003 str. 152 a 154

⁷⁴ Foucault, Michel. *Dějiny sexuality II: Užívání slasti*. str. 60

Problémem slasti je, že je v ní možnost užívat si je i se stejným pohlavím, což podle toho, co nám “přikazuje” příroda není bráno jako přirozený vztah – nemohou zplodit děti. A jelikož příroda spojila muže a ženu k sobě, aby zabránila vyhynutí lidské rasy, se pohlavní styk stejného pohlaví považuje za nepřirozený. A i když tento styk není považován za porušování morálky, je vnímán jako důsledek nadbytku rozkoší.⁷⁵ Platón také říká pro změnu ve své knize *Tiamos*, „...že chlípnost nepramení ze zlého úmyslu duše, nýbrž tělesné nemoci...“⁷⁶

Touhy, které vedou k sexuálnímu styku a mají za následek afrodisia, jsou Platónem popisována jako ty nejnutenější a nenahraditelné.⁷⁷ Avšak takovéto vzrušení je potřeba, a to z jednoho prostého důvodu. Rozmnožovat se musí všichni, nejen lidé, kteří si to sami uvědomují, proto je k tomuto aktu žene již zmíněné vzrušení, které příroda vštípila do automatiky těla, aby podněcovala k sexu.⁷⁸

6. Tělo v reklamním průmyslu

V této kapitole se bude autorka práce snažit co nejlépe definovat, jak by mělo tělo v reklamě vystupovat. Také bude k některým částem článků přikládat obrazové soubory, které ukazují příklady k tématu.

Pokud se rozhodneme, aby bylo tělo – ať už ženské či mužské – nějakým způsobem součástí naší reklamy, musíme brát ohled na několik věcí. Tahle kapitola bude pojednávat o tom, co je v zobrazování těla v reklamě dovoleno a co je tabu. Je potřeba se vyvarovat takové reklamě, ze které vyzařuje jakákoli diskriminace. ať už se jedná o diskriminaci v podobě rasismu, narážek na sexuální podtext nebo gender. Také je potřeba se vyvarovat špatnému použití věkové kategorie nebo pohlaví.

Všeobecně známým faktem je, že by reklama měla být v první řadě úspěšná. Ovšem je opravdu nutné snažit se tohoto úspěchu dosahovat tím, že se bude snižovat až k diskriminaci? Je známo, že reklama má upoutat zájem u potenciálních zákazníků, jenže je potřeba dbát i na

⁷⁵ Foucault, Michel. *Tamtéž* str. 61 a 62

⁷⁶ Foucault, Michel. *Tamtéž* citace str. 62

⁷⁷ Foucault, Michel. *Tamtéž* str. 67

⁷⁸ Foucault, Michel. *Dějiny sexuality III. Péče o sebe.* str. 144 a 145

to, že určitým způsobem hraje velkou roli v ovlivňování lidského podvědomí. Tím i mění způsob myšlení těchto potenciálních zákazníků, na které reklama cílí. „Reklama je obchodní informace. „Proč tedy občas vypadá jako pozvánka do bordelu?“⁷⁹ Firma nebo prodejce, který vypustí svoji reklamu ven, si musí uvědomit, že každá jeho reklama je zároveň i jeho vizitkou a také to, že z určité části dělá firmě/prodejci popularitu a povědomí mezi lidmi – jakou pověst budou mít na trhu a mezi lidmi. Pokud svoje jméno postaví za reklamu, kterou vytvoří, měla by tato reklama působit důvěryhodně na své kupce, ale i okolí. Je potřeba dobře zvážit jaký koncept bude reklama zobrazovat, popřípadě také jaký text bude obsahovat, protože i nechtěně může vyjadřovat narážku na sexismus nebo diskriminaci.

Při tvoření reklamy musíme mít neustále na mysli, že obraz a text jdou spolu ruku v ruce a tvoří navzájem celek – umocňují její význam a cíl. Reklama na určitý produkt, službu atd. má obsahovat informace o tom, co prodejce nabízí. Toto předání informací ovšem probíhá až v okamžiku, kdy “naše” reklama zaujme – cílí na základní zvyky a potřeby, které má každý z nás – např. potřeba jídla, pití atd. Z toho můžeme pochopit, proč si v reklamách vybírají situace, které jsou známé všem, každopádně jde o jaksi zastaralé pojetí reklamy a nijak nenabízí nic navíc. Avšak v tomto světě je velice těžké zaujmout a zároveň se držet všech pravidel. Máme na trhu nespočet firem a lidí, kteří něco prodávají, že se v tom člověk ztrácí a už ani neví, co z toho opravdu potřebuje.⁸⁰

6.1 Sexismus v reklamě

Tento výraz označuje nerovnocenné jednání u obou pohlaví. Sexismus je velmi podobný diskriminaci, stejně jako ona je postaven na určitých stereotypních představách, jak se má určitá osoba chovat na základě jejího pohlaví. Např. muži mají obstarávat potravu a pracovat, ženy mají rodit a starat se o rodinu.

Jako sexistickou reklamu považujeme takovou, která uráží, zesměšňuje nebo se navází do mužů a žen. Nejčastěji se s tím setkáváme v případě ženského těla a jeho využitím

⁷⁹ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013 citace str. 7

⁸⁰ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 5 a 7

k upoutání a zviditelnění. Ve většině případech jsou ženy naaranžované v nevkusných pózách nebo si propůjčí jen nějakou část těla.

Na druhou stranu je nutné podotknout, že ne každá reklama, kde vystupuje muž či žena, má hned sexistický podtext – k jejímu posouzení jsou sepsána pravidla, podle kterých jsou kontrolovány. Příklad: pokud jde žena koupit auto, reklama zobrazuje něco, co není obvyklé, ovšem pokud poprosí muže o pomoc, jaké auto si má koupit už jde o sexistickou reklamu. Reklama tím ukazuje, že žena je vždy závislá na muži. Zobrazování žen v prostředí domácnosti a mužů například, když si dávají pivo po těžké práci není hned sexismus, ale už je to něco, co je známý stereotyp – škatulkuje muže a ženy podle starých zvyků.

Takovéto druhy reklam jsou jasným problémem v celé společnosti, protože nijak nepomáhají v budování rovnoprávnosti mezi muži a ženami – tento stereotypní styl reklam ovlivňuje vnímání vztahu obou pohlaví. Znehodnocuje ženy v pracovních sférách a muže v roli rodiče – žena vychovává, muž vydělává.⁸¹ Dalším problémem, jakým jsou ženy zobrazovány v reklamě je ten, kde se na ženě praktikuje jakýkoliv způsob násilí. Je naprosto vyloučené, aby ženy byly v takových to situacích ukazovány, i pokud má jít o “žert” – špatný dopad na společnost, zvyšuje možnosti domácího násilí na ženách, znásilnění atd.

⁸¹ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 9, 11 a 12

Obrazová příloha č. 1, příklad násilí na ženách v reklamě

Obrazová příloha č. 2, příklad násilí na ženách reklamě

Reklamní průmysl se potýká s i s dalším problémem, a to je jakým způsobem reklamu upravuje a co preferuje. Všechny úpravy použité na ženských i mužských tělech velmi ovlivňují společenské chování, a tím také jejich podvědomí. Ve velké míře se jedná hlavně o ženská těla, ale najdou se i pánská. U žen jde o zobrazování vždy dokonalého, štíhlého těla v mladém věku, u mužů o perfektně vyrýsované svaly a vitální postavu. Tyto způsoby prezentace těl mají za následky velké ovlivňování psychiky – deprese, sebepoškozování, poruchy příjmu potravy, nenávisť sebe sama a v těch nejhorších případech vedou až k sebevraždě. Nemluvě o tom, že jde o klamání okolí, protože za touto “dokonalostí” stojí hodiny grafických prací v programech a profesionální maskéři.⁸²

⁸² Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 12, 14 a 17

6.2 Stereotypizace, objektifikace, fragmentace a sexualizace

Když se řekne stereotypizace máme tím na mysli vyobrazování žen či mužů při jejich “přirozených” aktivitách a následné zesměšnění. V případě žen např. praní, žehlení, děti. U mužů např. tvrdá práce, hospoda, sport. Další problém v reklamě, který má za následek zkreslený pohled na obě pohlaví, a tudíž i již zmíněnou nerovnoprávnost – znehodnocení jednoho pohlaví před druhým.

Se stereotypizací jde ruku v ruce i objektifikace, zde jde o zobrazování lidského těla čistě jako objektu. Jsou různé způsoby objektifikace např. vyobrazení těla jakéhokoli pohlaví v ostudné pozici s předmětem, který má reklama propagovat. Nebo je naopak jen část těla použita k upoutání pozornosti na danou službu, věc atd. Způsob objektifikace lidského těla dělá z lidských bytostí pouhou věc a ponižuje ji. Pokud jde v reklamě o objektifikace, je velice často vynechán osobě obličej nebo je nějakým způsobem skrytý.

Pojem fragmentace (zobrazování určitých částí těl) je úzce spojen se sexuálním podtextem, který je k nim připojen. Jen části, které jsou brány jako přitažlivé jsou použity v reklamě – u žen např. prsa, ústa, u mužů např. svaly.

Sexualizace je nejrozsáhlejším problémem v reklamě. Tím, že sexualizujeme tělo (nejčastěji to ženské) dopouštíme se tím degradace lidské bytosti. Je jedno, jestli jde o pózu, ve které se postava z reklamy nachází, slogan, který je k reklamě připojen nebo nevhodné použití předmětu, který má být propagován. Kdy jde o sexualizaci? V jakémkoli případě, kdy je tělo použito za účelem dekorace anebo ke zvýšení upoutání pozornosti. Takový druh reklamy působí, že je ženské či mužské tělo pouhou věcí, kterou můžete koupit – TĚLO NENÍ ZBOŽÍ. Někdy se můžeme setkat i s reklamou ve stylu pornografie, takovýto styl reklam je zcela nekorektní a nepřipadá v úvahu.⁸³

6.3 Genderový stereotyp

Co se týče genderového stereotypu, jde zde do tzv. škatulkování – žena = matka, muž = vydělávání velkých peněz. Žena musí prezentovat krásu, dokonalost, muž je ukazován jako chytřejší než žena. Žena si nechává radit od muže, muž je prezentován v pozici “šéfa” – závislost žen na mužích. Klasický zastaralý pohled na ženy a muže, kdy žena má být

⁸³ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 13 a 14

v domácnosti a starat se o rodinu, co ženu naplňuje jsou domácí práce, vaření atd. To, že je matkou a manželkou je zde postaveno jako nejvyšší cíl a priorita ženy.

Např. reklama, kde se žena snaží dostat nějakou špínu z kalhot – celá situace je postavena pro ženu, jakožto ta nejdůležitější. U mužů je to zase naopak, např. reklama, kde muž vykonává nějakou domácí práci a groteskně dává ženě jasně najevo, že jde o čistě její práci. Genderově stereotypní reklamy jsou v zásadě rozděleny do dvou směrů, v jednom figuruje žena v pozici, kde její jediné aktivity jsou péče o manžela, děti a samozřejmě samu sebe – vždy dokonalá a upravená. Na druhé straně je muž zobrazován, jak radí ženě, sportuje nebo něco opravuje – síla a zručnost.⁸⁴ Také jsou ženy v reklamách zobrazovány jako přehnaně emotivní, ve většině případech nad rámec normálních reálných reakcí – vždy v návaznosti na propagovaný předmět.

Genderový stereotyp najdeme i u věku, LGBT⁸⁵ komunity nebo rasy. Ani u použití věku v reklamě na tom nejsou ženy o moc lépe, ženy staršího věku jsou důkazem ztráty krásy a dokonalosti. Zatímco u mužů je to naopak, stáří je u nich znakem zkušeností a inteligence. Avšak obecně jsou staří lidé v reklamách stavěni do nepříjemných situací – společnost je zesměšňuje a dělá z nich neschopné. U dětí je to dáno pohlavím, zde vidíme, že již od útlého věku jsou ženy i muži škatulkováni. Chlapec = modrá barva, auta, fotbal a dívka = růžová barva, panenky, kuchyňky. V případě LGBT komunity a jiných ras jde o zesměšňování, např. u gayských párů je jeden muž více jako žena, mnohdy až do takové míry, kdy je to absurdní a jen pro pobavení a zesměšnění.

Takže závěrem, ženy a muži by v reklamě měli stát jako rovný k rovnému. Měli by se v reklamách zobrazovat rovnoprávně a neshazovat jedno pohlaví před druhým. Např. žena zvládne finančně zabezpečit rodinu stejně jako muž a muž zvládne starání se o děti a domácnost stejně jako žena.⁸⁶

⁸⁴ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 15, 16 a 17

⁸⁵ je zkratka pro označení leseb, gayů, bisexuálů a transgenderů

⁸⁶ Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Tamtéž*, 2013 str. 18, 19 a 20

7. Popis praktické části

Praktická část této bakalářské práce úzce souvisí s částí teoretickou. Jak už autorka zmínila na začátku, svoje znalosti, které nabyla při psaní využila při focení jejího výstavního souboru.

Název „Kde je hranice?“ si autorka pro svůj fotografický soubor zvolila z toho důvodu, že vystihuje každou kapitolu, které jsou obsahem teoretické části. V každé kapitole této bakalářské práce je nějaká hranice. Např. hranice v experimentování, hranice v užívání atd. U hranice je zajímavé, že je pokaždé jiná a u každého jedince se liší. Každý jedinec je originál a každý má své osobní hranice jinde než ostatní.

Autorka ve svém výstavním souboru zobrazí pět různých hranic z jejího pohledu, tyto hranice budou pro každou kapitolu individuální. Každý si může po shlédnutí fotografií představit jestli s autorčinými hranicemi souhlasí nebo nikoliv.

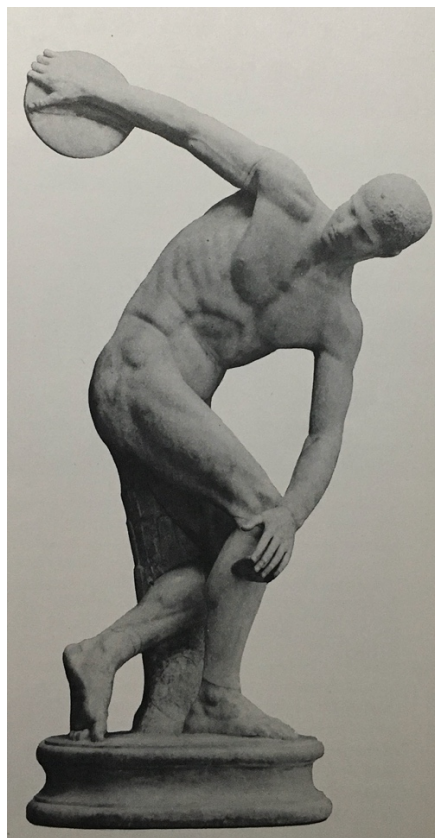
8. Závěr

Při psaní bakalářské práce si autorka vybrala postup, který začíná u vysvětlení historického pojmu kalokagathia. Dále pokračuje přes objasnění různých pohledů na tělo, které se s každým autorem liší. Tato bakalářská práce v sobě obsahuje témata filozofické, sociologické i psychologické. Tím pádem, je každá kapitola originální a každá odkrývá vlastní fenomén pojednání těla. Jako zakončení teoretické části autorka zvolila tělo z pohledu reklamního průmyslu.

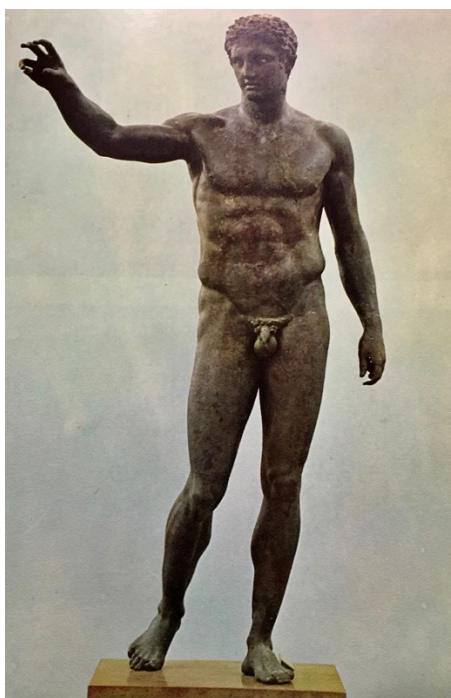
Teoretická část v této práci je zrcadlem, jehož obrazem je část praktická. Praktická část je odrazem všech částí teoretické práce, které vedly k zhotovení fotografického souboru. Souboru, který v sobě reflektuje pochopení a pojetí autorčina vyjádření.

9. Praktická část:

10. Obrazová příloha

Obrazová příloha č. 3, obr. 62. Diskobolos Lancelotti

Obrazová příloha č. 4, obr. 100 – Socha mladíka z Antikythér

Obrazová příloha č. 5, příklad sexistické reklamy

Jsme největší specializované pracoviště na tumescentní liposukce v Evropě.
Více na našich stránkách www.medicomvip.cz

Specialisté na tumescentní liposukce a plastickou chirurgii.

Tumescentní liposukce (již za 3 hodiny můžete domů), zvětšení, zmenšení či modelace prsou, facelifting, korektury nosů a uší, lifting očních víček, zvětšení rtů, vyhlazení vrásek a mnoho dalších zákroků...

Moderní digitální konzultace, **zdarma** jedinečné poliposukční ošetření, **zdarma** odvoz po každém zákroku v rámci Prahy, **zákroky na splátky** - Využijte možnost platby všech zákroků na splátky s **0% navýšením** přímo u nás.

V měsíci duben akční sleva 5% na zvětšení prsou augmentaci

UNIKÁTNÍ VIDEO CELÉHO ZÁKROKU ZVĚTŠENÍ PRSOU NAJDETE NA ADRESĚ WWW.AMBROSIA-TV.COM

MUDr. Václav Poláček, CSc.
primář plastické a estetické chirurgie Medicom VIP

MUDr. Issam Alawa

MEDICOM VIP

Spálená 16, 110 00 Praha 1

telefon +420 22407 6000

liposukce plastická chirurgie

Obrazová příloha č. 6, příklad sexualizace těla a genderového stereotypu

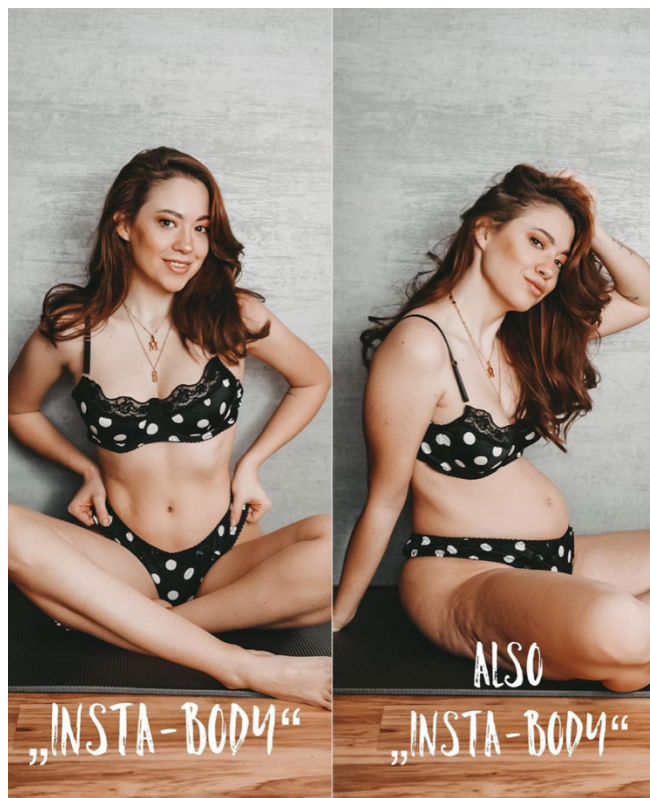
Obrazová příloha č. 7, příklad sexualizace z pohledu věkové kategorie

Obrazová příloha č. 8, příklad zesměšňování sexuální orientace

Obrazová příloha č. 9, instagram, Natalie Stommel

Obrazová příloha č. 10, instagram, Natalie Stommel

Obrazová příloha č. 11, instagram, Natalie Stommel

Obrazová příloha č. 12, instagram, Natalie Stommel

Obrazová příloha č. 13, instagram, Natalie Stommel

11. Seznam pramenů a literatury

Šíp, Radim (ed.). *Kalokagathia: Ideál, nebo flatus vocis?*. Masarykova univerzita & Paido, 2008

Deleuze, Gilles, Guattari, Félix. *Tisíc plošin*. Herrmann & synové, 2011

Deleuze, Gilles. *Pusté ostrovy a jiné texty*. Herrmann & synové, 2010

Charvát, Martin. *Foucault a Deleuze: o těle, experimentu a etice*. Togga a Metropolitní univerzita Praha, 2018

Foucault, Michel. *Dějiny sexuality II. Užívání slastí*. Herrmann & synové, 2003

Foucault, Michel. *Dějiny sexuality III. Péče o sebe*. Herrmann & synové, 2003

Bauman, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha 2006

Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Vokurka, Martin a Jan HUGO, et al. *Velký lékařský slovník*. 6. vydání. Maxdorf, Praha 2006

Internetové články:

Wolin, Richard. "Gilles Deleuze". Encyclopedia Britannica, 14 Jan. 2021 [online].

[Cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Gilles-Deleuze>

Wolin, Richard. „Pierre-Félix Guattari“. Encyclopedia Britannica, 25 Aug. 2020 [online].

[Cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Pierre-Felix-Guattari>

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Antonin Artaud". Encyclopedia Britannica, 28 Feb. [online]. [Cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Antonin-Artaud>

Rozhovory, přednášky:

Poznámky z předmětu Filosofie a etiky PhDr. Michaela Vaculíková, obor Fotografie a audiovizu, VŠKK Praha 2019-2020

Obrazová příloha:

Obrazová příloha č. 1: , obr. 62. Diskobolos Lancelotti [foto]. Dostupné z: Strong, Donald. *Umění světa, Antické umění*. Artia, Praha 1970

Obrazová příloha č. 2: , obr. 100. Socha mladíka z Antikythéry [foto]. Dostupné z: Strong, Donald. *Umění světa, Antické umění*. Artia, Praha 1970

Obrazová příloha č. 3: příklad násilí na ženách v reklamě [foto]. Dostupné z: Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Obrazová příloha č. 4: příklad násilí na ženách v reklamě [foto]. Dostupné z: Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Obrazová příloha č. 5: příklad sexistické reklamy [foto]. Dostupné z: Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Obrazová příloha č. 6: příklad sexualizace těla a genderového stereotypu [foto]. Dostupné z: Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Obrazová příloha č. 7: příklad sexualizace z pohledu věkové kategorie [foto]. Dostupné z: Havelková, Barbora, Havlíková, Petra, Možíšová, Alžběta et al. *Jak na sexistickou reklamu, manuál pro posuzování sexistické reklamy*. Otevřená společnost, o. p. s. a Nesehnutí, Praha 2013

Obrazová příloha č. 8: příklad zesměšňování sexuální orientace [foto]. Reflex.cz [online]. [Cit. 2015-11-6]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/67304/sexisticke-prasatecko-podivejte-se-na-nejsexistictejsi-reklamy-ceska.html>

Obrazová příloha č. 9: instagram, Natalie Stommel [foto]. Instagram.com [online]. [Cit. 2021-02-07]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CK_6PjmHgq8/?utm_source=ig_web_copy_link

Obrazová příloha č. 10: instagram, Natalie Stommel [foto]. Instagram.com [online]. [Cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CL7JBjBn34-/?utm_source=ig_web_copy_link

Obrazová příloha č. 11: instagram, Natalie Stommel [foto]. Instagram.com [online]. [Cit. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CMsDpC7H9IV/?utm_source=ig_web_copy_link

Obrazová příloha č. 12: instagram, Natalie Stommel [foto]. Instagram.com [online]. [Cit. 2021-03-16]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CMfLoY6H88F/?utm_source=ig_web_copy_link

Obrazová příloha č. 13: instagram, Natalie Stommel [foto]. Instagram.com [online]. [Cit. 2020-12-27]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CMsDpC7H9IV/?utm_source=ig_web_copy_link